

32. Преводът - творчество или занаят?

Преводът е едно от най-полезните неща в съвременния живот - той присъства, макар и незабелязано, в ежедневието на всеки човек. Голяма част от новините са преведени; филмите, които гледаме, най-често са чужди и са придружени с превод; продуктите, които купувате в суперите, са опаковани и върху опаковките им има инструкции за употреба, съдържание и др., преведени на няколко езика; уредите, които ползваме непрекъснато (мобилни телефони, компютри, домакински електроуреди) и колите, които караме, също имат ръководства за потребителите с превод. Тук не споменавам всички останали случаи (книги, научни публикации, документи). Примерите за ежедневната употреба на превода са безброй и не е възможно да бъдат изчерпателно изредени.

Занаятите също от полза за хората. В съвременността, въпреки тоталното навлизане на автоматизираното фабрично производство, все още са оцелели редица занаяти. Дори и в големите градове е пълно с малки занаятчийски работилнички, които извършват обушарски, шивашки, ключарски и други услуги от първостепенна важност в бита на хората. Занаятчиите имат умения, които са свързани предимно със сръчните им ръце. Никоя шивачка не би могла да ушие нещо добре, ако не умее да ши

- на ръка или на машина, но все пак, с помощта на ръцете си. Занаятчийските умения са важни, но едва ли биха могли да се сравнят с преводаческите умения. Не бих искал да омаловажавам занаятчийския труд, но той има друг характер и изисква съвсем различен тип умения от тези, които трябва да има един преводач. Умелото използване на ръцете при писане на клавиатура не би могло да бъде решаващо за преводаческите умения. Това, че не можеш да пишеш по десетопръстната система, в никакъв случай да означава, че не си добър преводач, както и обратното - умението да използваш десетопръстната система не гарантира, че си добър преводач, а само, че умееш бързо да въвеждаш текст.

Мнението, че преводаческият труд е занаятчийски, че преводът е занаят и т. н. все по-често се изказва на различни места в Интернет. За късмет, такова мнение не съм чул или прочел от професионален преводач. Не бих казал, че е високомерно да се твърди, че преводаческият труд не е занаятчийски. Напротив, не можем да смесваме различни видове дейност, като ги сравняваме по някакви външни белези (напр. ръчен труд с интелектуален, резултатът от който се извежда допълнително с помощта на ръцете, работещи върху клавиатура).

Шиенето на дрехи по поръчка, правенето на ключове, поставянето на нови подметки на обувките, оформянето на фризура и т. н. съ-

що, освен ръчните умения, изискват и съответните интелектуални качества, необходими за работа със съвременните технически средства, използвани при тези дейности. Но ръчните умения са водещи и преобладаващи при практикуване на занаятите. Всички видове занаяти са изброени в Закона за занаятите, като преводът не е сред тях.

При превода, несъмнено, водеща и преобладаваща е интелектуалната дейност, работата на мозъка. Възприемането на оригиналния текст, осмислянето му, обработката му и преобразуването му на друг език не може да се извърши само или предимно с ръце. Дори и с използване на помощни средства (CAT, Google и т. н.) преводаческата дейност не може да се сведе до проста механична дейност, без участие на човешкия мозък. Дори обратното, тези средства изискват още по-силна мозъчна дейност, понеже резултатите, които се получават при превод с тяхна помощ, са пълни с много грешки и пропуски, които не могат да бъдат открити, ако човек не мобилизира силно ума си.

Преводаческата дейност изисква дългогодишна подготовка – трупане на огромно количество знания. Преводачите се усъвършенстват цял живот. Езикът е един безбрежен океан, по-скоро – един безкраен космос, през който може да се пътува цяла вечност. Затова не бих се съгласил, че преводът, който е тясно свързан именно с познания по езици, е рутин-

на, свързана с ръчни умения занаятчийска дейност.

Обявяването на преводаческата дейност за занаятчийска, е резултат от пренебрежителното отношение към всяка полезна дейност – била тя производствена, занаятчийска или интелектуална. Омаловажаването на труда изобщо се наблюдава и по отношение на преводаческия труд.

Както казах, преводите са навсякъде около нас. Преводаческата дейност е една от най-важните в съвременния свят. Тя има ключово значение в много случаи, един от които е европейското законодателство. Всички директиви, регламенти и т. н. се превеждат на всички езици в Европейския съюз. Хората, които правят тези преводи, би трябвало да имат големи познания не само по езиците, от които и на които превеждат, но и в редица други области, с които са свързани съответните документи. Ако тези хора имаха само уменията да използват клавиатура, евентуално да могат да пишат бързо и да използват програми за компютърно подпомаган превод, те едва ли биха се справили с превода и на най-незначителния документ.

Всичко това съвсем ясно показва, че преводаческата дейност не може да се смесва със занаятчийската, че занаятчийските умения и интелектуалните умения не са едно и също, че занаятчийският и преводаческият труд са с различен характер, т. е. преводът не

е занаят, а високоинтелектуална дейност, ома-
ловажаването и подценяването на която водят
само до едно: все по-малко млади хора имат
желание да станат преводачи, а добрите пре-
води стават все по-голяма рядкост.